

Vplyv fyzického prostredia na kvalitu života prijímateľov sociálnych služieb

doc. Ing. arch. Lea Rollová, PhD.
Fakulta architektúry a dizajnu STU

Prečo zapája MPSVR SR odborníkov na tvorbu fyzického prostredia?

- **prístupné prostredie má vplyv na kvalitu života ľudí so zdrav. postihnutím – zvyšuje sa ich samostatnosť**
- **cieľom je zvýšiť kvalitu života klientov**
 - získať individualizované soc. služby a
 - poskytnúť možnosť aktívneho začlenenia a zamestnania a zlepšiť prostredie v ktorom žijú (bývanie, služby, práca, voľný čas...)
- **Univerzálne navrhovanie** je preferovaná metóda tvorby prostredia – odporúčaná najmä v ľudsko-právnych dokumentoch, stratégiách, národných programoch

Článok 9 Prístupnosť Dohovoru o právach OZP – všetko musí byť prístupné!

UN je zakotvené aj v zákone o sociálnych službách (príloha 2., oblasť IV)

Rozdiely v tvorbe fyzického prostredia

Bezbariérovosť	Univerzálne navrhovanie
Špeciálne úpravy určené predovšetkým pre osoby na vozíku, často nutná asistancia, alebo pomocné zariadenia	Riešenia zvyšujúce kvalitu produktov, prostredia a služieb pre celú populáciu bez ohľadu na zdravotný stav a bez nutnosti dodatočných úprav
Tvorba bytov osobitného určenia, špeciálnych škôl, špeciálnych ústavov a chránených pracovísk pre osoby so zdravotným postihnutím	Tvorba, ktorá zohľadňuje diverzitu užívateľov, aby mohli aj osoby so ZP užívať všetky priestory a služby na rovnakom základe s ostatnými
Tvorba špeciálnych priestorov, vo výstavbe napríklad špeciálna kabína na prezliekanie alebo bezbariérová toaleta pre osoby na vozíku,	Tvorba univerzálnych priestorov a produktov pre všetkých, napríklad zväčšená prezliekacia kabína a zväčšená toaleta, ktorú užívajú aj rodičia s deťmi
Dôsledok: segregácia a diskriminácia osôb so zdravotným postihnutím	Dôsledok: inklúzia osôb so zdravotným postihnutím do života spoločnosti

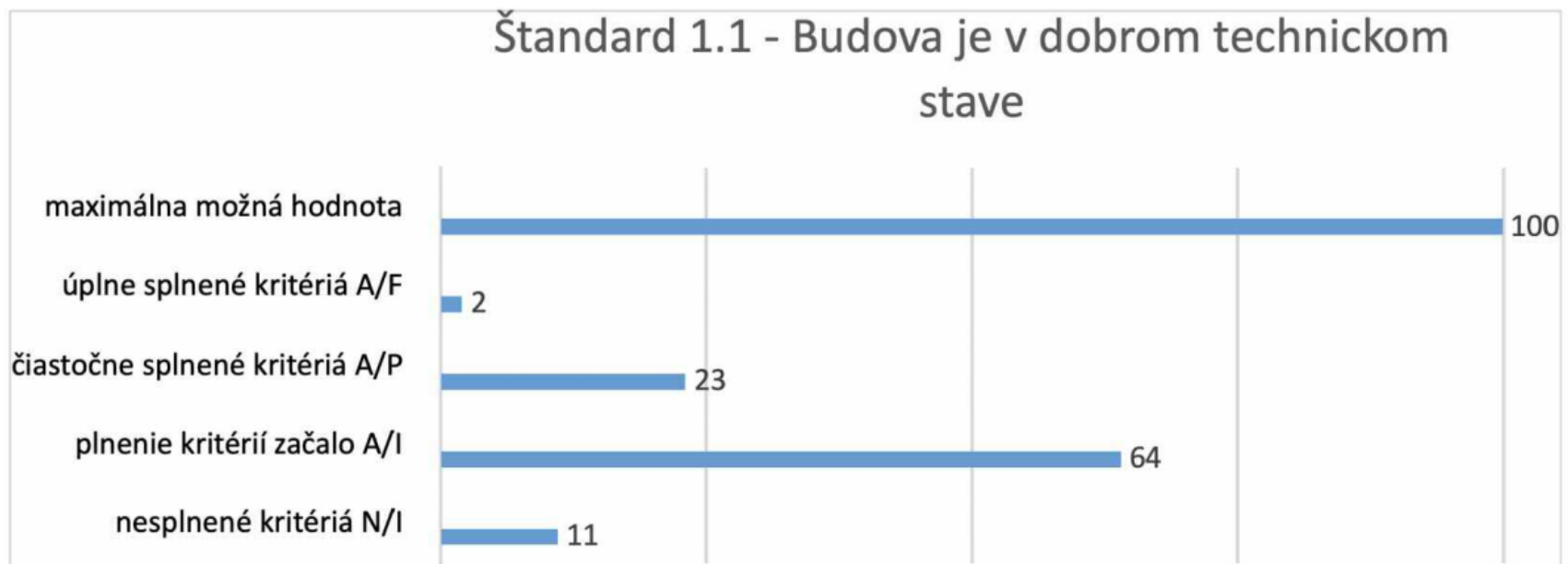
Metóda výskumu

- Výskum súvisiaci s hodnotením kvality fyzického prostredia zariadení sociálnych služieb a napĺňania ľudských práv prijímateľov prebiehal v rámci národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – podpora transformačných tímov (NPDI PTT).
- Do hodnotenia bolo zapojených 92 ZSS z celého Slovenska, ktoré poskytovali rôzne druhy služieb, vrátane všetkých druhov pobytových sociálnych služieb s odkázanosťou na pomoc inej osoby
 - domov sociálnych služieb,
 - zariadenie pre seniorov,
 - špecializované zariadenie
- nástroj Svetovej zdravotníckej organizácie WHO QualityRights Tool Kit (WHO,2012)

Hodnotenia pripravenosti na NPDl

HLAVNÉ NEDOSTATKY 1/4

- **bezpečnostné riziká** – nedodržané požiarno-bezpečnostné predpisy, nepripravená evakuácia, šírenie infekčných ochorení, riziko úrazov...
- **bariérové priestory ZSS a záhrady** – obmedzený samostatný pohyb klientov

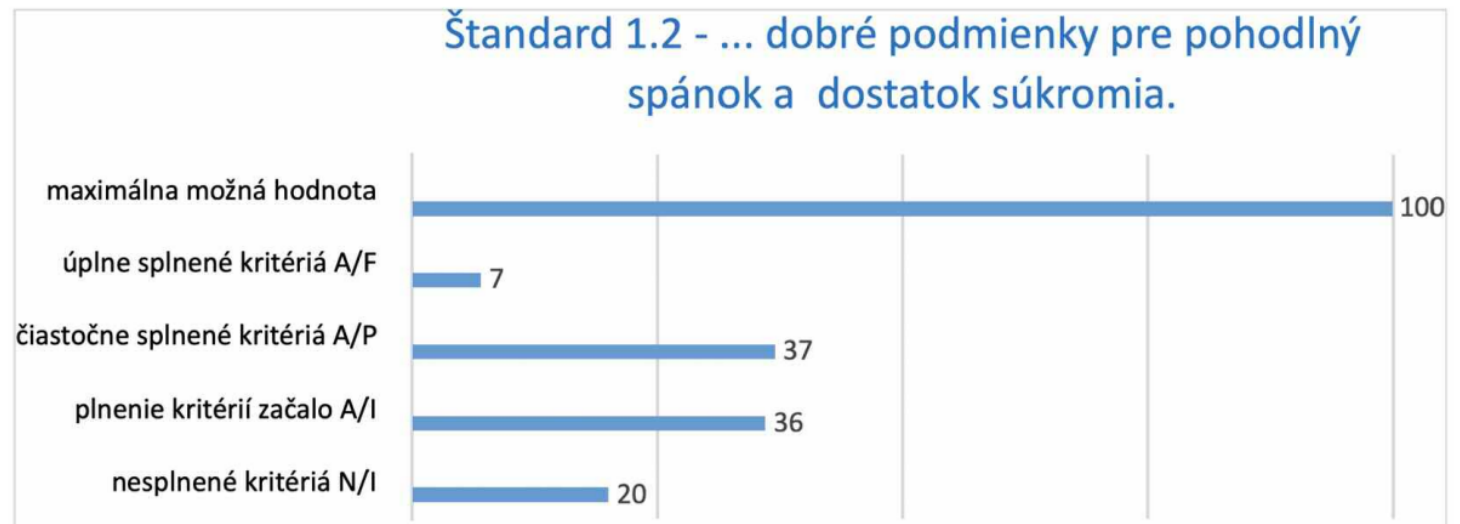


Hodnotenia pripravenosti na NPDl

HLAVNÉ NEDOSTATKY 2/4

- veľkokapacitné a prechodné izby – nedostatok súkromia
- osobné veci zamknuté v skrinkách, prijímatelia nemajú k nim často voľný prístup

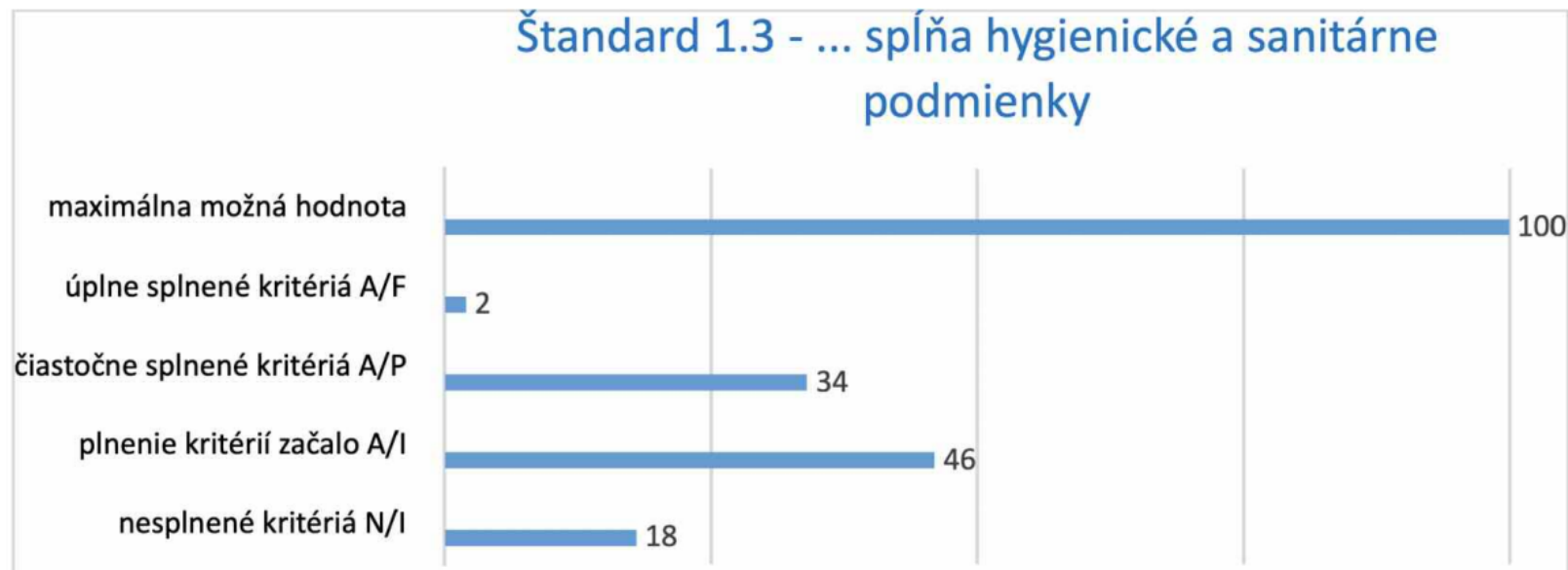
Prijímatelia sociálnej služby majú dobré podmienky pre pohodlný spánok a dostatok súkromia



Hodnotenia pripravenosti na NPDI

HLAVNÉ NEDOSTATKY 3/4

- **ležiaci klienti** nemajú možnosť sociálnych kontaktov, nedostanú sa do záhrady...
- **spoločná kúpeľňa** často uzamknutá – organizovaná hygiena

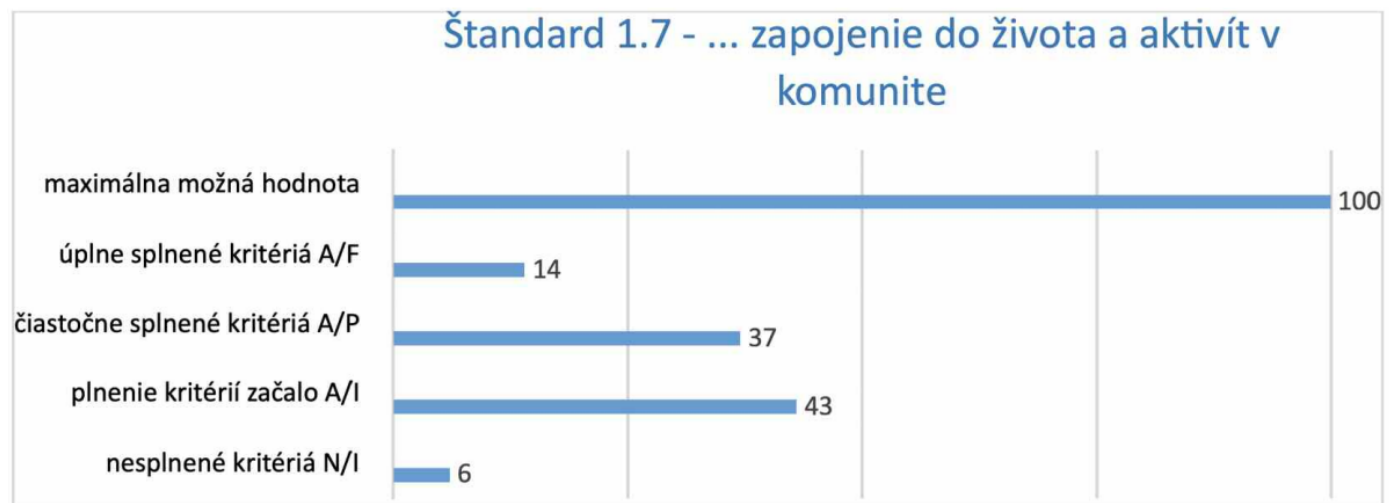


Hodnotenia pripravenosti na NPDl

HLAVNÉ NEDOSTATKY 4/4

- len určitá časť „schopnejších“ klientov sa dostane do obce, často len organizovane

Prijímatelia sociálnych služieb môžu viesť plnohodnotný spoločenský a osobný život a sú zapojení do života a aktivít komunity



Na čo sa zamerať

- Univerzálne navrhovanie / upraviteľnosť fyzického priestoru pri investíciách (malých aj veľkých)
- Budovanie siete služieb na komunitnej úrovni (nielen sociálne služby)

Sociálno-zdravotnícke SPEKTRUM

<https://www.szspektrum.eu/wp-content/uploads/2023/05/Rollova.pdf>

<https://eurofondy.praca.gov.sk/wp-content/uploads/2024/01/Analyza-hodnoteni-pripravenosti-zapojenych-zariadeni-socialnych-sluzieb-2023.pdf>